

20) Anomus, jossa pyydetään eduskunnan suostumusta ed. Järven syytteeseen panemiseen.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 106 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty liikemies Kauko Kemiläisen kirjelmä, joka sisältää yllämainitun anomuksen.

Toinen varapuhemies: Käsitte-
lyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 106.

Keskustelu:

Ed. von Born: Herr talman! Förutom vad som i korthet anförts i den till grundlagsutskottets betänkande fogade reservationen, ber jag att ytterligare få framlägga några synpunkter på denna fråga. Det är klart och i sin ordning, att en folkrepresentant skall åtnjuta ett icke ringa mått av immunitet för att utan ängslan och hämmande band kunna i riksdagen fritt föra fram vad han har på hjärtat. Detta gäller då i främsta rummet åsikter och tankar, som han hyser om det ena eller andra, om myndigheternas åtgärder, om den politik som följes o. s. v. Han äger fritt tala och yttra sig i alla frågor som handläggas, säger riksdagsordningen. Härmed liksom med stadgandet i § 13 avses uppenbarligen, att han framför allt icke få antastas för sina uttalade egna åsikter, vilket även i sin mån stödes av ordalydelsen i sagda § 13, som talar om „yttrade åsikter”. Något annorlunda ligger väl dock saken till, då det icke är fråga enbart om åsikter, utan om framläggande av fakta, de där icke röra allmänna förhållanden, utan enskilda personers göranden och låtanden, särskilt om uttalandet formar sig till kritik eller direkt anklagelse mot någon. Är den angräpnade själv riksdagsman, kan han ju omedelbart träda upp till sitt försvar, men är det fråga om en utanför riksdagen stående person, har han ringa möjlighet att försvara sig eller vinna upprättelse i anledning av en eventuell orättvis beskylning. I sådant fall får enligt min tanke icke riksdagsmans immunitet stå i vägen för en utredning i vanlig ordning av ett upp-

kommet mellanhavande. Naturligtvis får ej heller härvidlag utan tillräckliga skäl en aktion mot riksdagsman inledas. Men å andra sidan måste den enskilde medborgarens anspråk på rättsskydd i sin mån respekteras. Riksdagsmans immunitet får ej drivas för långt, när en annans rätt är i fråga, den får icke då förbli lika orubblig som eljes, såsom t. ex. när det blott gäller egna uttalade åsikter. I enlighet med dessa grundsatser kan jag ej komma till annat resultat än att samtycke till åtal i föreliggande fall bör ges.

Till förekommande av missförstånd vill jag säga, att min inställning till denna fråga är rent principiell. Jag har icke tagit hänsyn till den ena eller andra parten och jag har icke heller påverkats av den omständigheten, huruvida de gjorda påståendena äro grundlösa i och för sig eller med verkligheten överensstämmande. De utgöra i varje fall en beskyllning, som kan anses innebära påbördandet av en handling, som kan ådraga den utpekade personen missaktning eller vara menlig för hans näring, såsom han också själv framhållit. Jag betvivlar på intet sätt, att påståendena äro framställda i god tro, alltså ej mot bättre vetande, men det utesluter ju icke i och för sig det eventuellt straffbara, därest deras grundlöshet kan påvisas. En ursäkt kan ju på sätt och vis åberopas jämväl därutinnan, att uttalandet endast återgav innehållet i ett brev, men icke heller det befriar helt från ansvar för att ett privat meddelande av denna art förts på detta sätt till offentligheten. Jag tror ej heller, att brevskrivaren så lätt kan fås ställd till ansvar i detta fall. Hade icke namnet på den i brevet angivna personen nämnts, vilket ju icke varit nödigt för styrkande av den med yttrandet avsedda utredningen, hade ingen anmärkning kunnat göras mot anförandet.

Huru som helst, herr Kemiläinen känner sig nu kränkt över det som sagts om honom i riksdagen och vill i rättegångsväg söka få saken utredd. Ingen borde sätta hinder i vägen därför. Vägras tillstånd till åtalet, blir nog följden den, att herr Kemiläinen av den stora allmänheten kommer att betraktas som den oskyldige, då han ju varit färdig att vädja till domstol. Han kommer på detta sätt att helt enkelt, kanske i enlighet med vad han själv

beräknat, „vinna målet” och herr Järvi att framstå som den förlorande parten, den som farit fram med oriktiga beskyllningar. Kommer däremot rättegång till stånd, är det ju icke alls sagt, att det hela slutar på detta sätt. En utredning av saken kan även vara av ett visst allmänt intresse med tanke på de förhållanden, som herr Järvi med sitt yttrande velat belysa. Vi må alltså med lugn låta sanningen komma fram i denna sak. Riksdagen bör åtminstone icke för sin del göra svårigheter i detta avseende. Under närstående förhållanden, då ju hätska utfall och meningsbrytningar ofta framträda olika medborgargrupper emellan, är det nog för övrigt skäl att icke alltför envetet hålla fast vid uppfattningen, att riksdagsman opåtalt i skydd av sin immunitet får kränka enskilda namngivna medborgare, utan att dessa sedan ha möjlighet att försvara sig och rehabilitera sig.

Jag föreslår på grund härav, herr talman, att riksdagen måtte giva sitt bifall till den föreliggande anhållan.

Ed. Kivisalo: Herra varapuhemies! Periaate kansanedustajan immunitetistä s. o. hänen koskemattomuudestaan sen perusteella, mitä hän valtiopäivillä on lausunut, tällainen periaate omaksuttiin ensiksi Englannissa 1600-luvulla ja siihen oli syynä se, että itsevaltainen kuningas ei sallinut parlamentin taholta itseään arvosteltavan, vaan pisti tämän tästä edustajia telkien taakse sen perusteella, mitä nämä olivat parlamentissa lausuneet, ja näin kävi siis parlamentin arvostelu oikeus olemattomaksi. Kun parlamentin vastalauseesta ei ollut toivottua tulosta, niin lopulta hyväksyttiin laki, joka turvasi edustajan lausuntavapauden parlamentissa ilman että hänen tarvitsi pelätä sen johdosta sakkoja tai vankilaa.

Sittemmin on edustajain koskemattomuus säädetty useimpain maiden laeissa. Suomessakin säädettiin vuoden 1868 valtiopäiväjärjestyksessä, ettei säädyn jäsentä vastaan saanut nostaa syytettä hänen valtiopäivillä esittämänsä lausunnon vuoksi ilman säädyn lupaa ja täytyi tätä suostumusta kannattaa 5/6 säädyn jäsenistä. Tämä säännös siirrettiin sitten sellaisenaan vuonna 1906 nykyisin voimassaolevaan valtiopäiväjärjestykseen.

Suomen yksikamarinen eduskunta tulee parin kuukauden kuluttua toimineeksi 41 vuotta. Tämän yli 40 vuoden aikana on pyyntö edustajan syyteeseen asettamisesta tehty eduskunnalle ennen tätä kaksi kertaa. Ensimmäinen tällainen pyyntö tehtiin vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä, jolloin rautatiehallitus pyysi lupaa nostaa syytteen silloista sosialidemokraattista edustajaa Artturi Siveniusta vastaan sen johdosta, että Sivenius anojan mielestä oli sanottua virastoa loukannut. Toisella kerralla, nimittäin vuoden 1933 valtiopäivillä eräät Tammisaaren pakkotyölaitoksen vanginvartijat anoivat eduskunnan lupaa nostaa silloista sosialidemokraattista edustajaa Räsästä vastaan syytteen sen johdosta, että tämä oli näiden vartijain mielestä heitä loukannut eräässä tekemässään kyselyssä. Kumpaisessakin edellä mainitussa tapauksessa eduskunta hylkäsi syytteen nostamisenomuksen. Edustaja Siveniusta koskeva anomus hylättiin suoralta kädeltä, ilman että sitä edes lähetettiin valiokuntaan. Ed. Räsästä koskeva syyteanomus lähetettiin perustuslakivaliokuntaan ja hylättiin sen jälkeen kun valiokunta oli antanut siitä mietintönsä (Ed. von Born: Puoltavan mietinnön!). Se ei saanut määränemmistöä silloin eduskunnassa, joten se tuli hylätyksi.

Edustajan koskemattomuus oli tsaarivallan aikana varsin tärkeä — ed. von Bornin on hyvä se muistaa — se oli tsaarivallan aikana varsin tärkeä sen johdosta, että eduskunta oli silloin melkein ainoa paikka, jossa edustaja voi vapaasti arvostella asioita; missään muualla se ei juuri käynyt silloin päinsä. Sen vuoksi sitä pidettiin silloin varsin arvokkaana. Jos eduskunta nyt suostuisi herra Kemiläisen tekemään pyyntöön, siitä muodostuisi sellainen prejudikaatti, ennakkotapaus, että minä arvaan, että eduskunta saisi vähän päästä käsitellä tämän luontoisia asioita ja se häiritäisi huomattavalla tavalla varsinaista eduskuntatyötä. On mielestäni parempi, ettei tällaista ennakkotapausta luoda.

Mitä itse asiaan tulee, niin ed. Järven puheenvuoro viime lokakuun 3 päivänä — oliko se totta vai eikö, sen tutkiminen ei kuulu perustuslakivaliokunnalle eikä eduskunnalle, vaan asia on ratkaistava nyt sen perusteella, miltä se näyttää. Näin katsottuna minusta näyttää siltä, ettei ed. Järvi

lausunnossaan tarkoittanut nimenomaan herra Kemiläisen loukkaamista, vaan hän on tarkoittanut arvostella Valpon toimintaa ja siinä yhteydessä hän on herra Kemiläisen edesottamuksista maininnut niinkuin todistusesimerkkinä (Eduskunnasta: Ottanut vain yhden esimerkin!). On siis omituista, että vaikka Valpo, jota ed. Järvi arvostelussaan on tarkoittanut, ei ole siitä ollut milläänkään, mutta herra Kemiläinen, jota ed. Järvi ei ole tarkoittanut, kimpaantui asiasta näin kovin kuin nyt on tapahtunut. Se, mitä ed. Järven puheenvuorossa loukkaavaa oli, se sisältyi hänen lukemaansa kirjeeseen, joka kirje ei ollut hänen oma kirjoittamansa, vaan jonka kirjeen oli lähettänyt rekisteröity yhdistys toiselle rekisteröidylle yhdistykselle. Ed. Järvi ei siis näytä ainakaan vasten parempaa tietoansa levittäneen perättömiä tietoja. Jos ne tiedot, mitkä siinä kirjeessä, minkä ed. Järvi luki, eivät ole tosia, niin sitä ei ole katsottava ed. Järven syyksi, vaan kirjeen kirjoittajan syyksi, ja herra Kemiläinen voi mielestäni nostaa syytteen tämän kirjeen kirjoittajia vastaan.

Sanottakoon vielä, että perustuslakivaliokunnassa herätti kummastusta se tapa, millä SKDL:n edustajat asiaan suhtautuivat. He nimittäin kannattivat ed. von Bornin ehdotusta, että syytelupa annettaisiin. Pitävätkö SKDL:n edustajat sitä herjauksena, että joku sanoo toisen avustavan Valpoa, ja jos näin on, niin onko Valpo nyt menettänyt SKDL:n suosion ja ovatko he tässä suhteessa palanneet siihen, missä olivat keväällä 1945, jolloin tekivät aloitteen Valpon lakkauttamisesta? He ovat kehoittaneet Valpoa avustamaan ja nyt, kun herra Kemiläinen, jos hän on avustanut ja sen joku toinen ilmoittaa, niin lukevat sen herjaukseksi. Tätä minä en käsitä ja toivoisin siitä saavani selvitystä.

Mutta oli miten oli, niin minä olen sitä mieltä, että esillä oleva syytös olisi hylättävä, kuten valiokunta ehdottaa. Minä olen, sen kai on voinut ed. von Born todeta täällä valtiopäivilläkin, ja olen koko elämäni ajan muuallakin koettanut vaikuttaa sovittavasti asioihin enkä ole ollut riitaa lisäämässä, vaan koettanut sitä vähentää, tosin kyllä useimmiten peräti huonolla menestyksellä. Mutta miuä en ole siitä huolimatta näistä yrityksistäni luopunut enkä luovu nytkään. Minä äänestäisin

tämän syytteen nostamista vastaan, vaikkei valtiopäiväjärjestyksessä olisi mitään edustajan immuniteettiakaan. Minä äänestäisin syytteen nostamista vastaan sen vuoksi, että minun mielestäni ei sovinnollisuus lisääny kärkejätyvässä, vaan päin vastoin se siellä pikemmin vähenee. Tahtoisin vielä senkin sanoa, että jos jonkun ihmisen kunnia on haettavissa kärjätyvästä, niin kyllä se silloin on heikoissa kantimissa. Kyllä sitä jostain muualta olisi koetettava hakea.

Kun esillä olevassa mietinnössä viitataan valtiopäiväjärjestyksen 11 ja 58 §:iin, joiden mukaan edustajan on noudatettava totuutta ja oikeutta sekä esiinnyttävä arvokkaasti ja kartettava loukkaavaa ja pilkallista ja muuten sopimatonta puhetapaa, niin se on tietysti oikein. Sen perusteella eräät edustajat tahtoivat poistaa tämän kohdan valiokunnan mietinnöstä, koska katsoivat, että meistä edustajista sangen monet itse ovat rikkoneet tätä valtiopäiväjärjestyksen näissä pykälässä mainittua säännöstä kohtaan. Niin on saattanut tapahtua, mutta sittenkään minun mielestäni ei tänä perin riittäisenä ja toraisena aikana voida liiaksi usein tehostaa sitä, että ihmisten olisi paremmin sovittava asiansa kuin nykyään tapahtuu. On sääliä, että monta kertaa paisutetaan pienetkin asiat jättiläismäisiin mittasuhteisiin ja paisutetaan riitaa, jota asiallisista syistä ei lainkaan tarvittaisi. Kaikki valtiollinen toiminta on yhteyden ylläpitämistä eri mieltä olevien kesken ja parasta, mitä siinä voidaan tehdä, on toistensa oikeuksien kunnioittaminen ja arvokkaasti toisin ajatteleviinkin nähden esiintyminen. Sen vuoksi minä hyväksyn tämän kohdan valiokunnan mietinnössä, ja tahtoisin sanoa, että ed. Järven puheenvuorossakin saattaa olla huomauttamisen sijaa. Se puheenvuoro oli muodollisesti moitteeton, jota osoittaa sekin, ettei hän puhemieheltä saanut mitään muistutusta, mutta kyllä minä arvelen, että olisi voinut yhtä vakuuttavasti ja vaikuttavasti sanoa sen asian, minkä ed. Järvi sanoi, tarvitsematta mainita nimiä ja tarvitsematta tämän kautta vaikuttaa ulospäin ärsyttävästi, niinkuin nyt on tapahtunut. Kyllä meidän olisi siinä suhteessa opittava puhetaitoa sen sanan hyvässä ja rakentavassa mielessä eikä repivässä ja ärsyttävässä mielessä.

Ed. Malmivaara: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

Ed. E. Koivisto: Kannatan ed. Malmivaaran tekemää ehdotusta.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus, että asia pantaisiin pöydälle, ja ehdotusta on kannatettu, on asia jäävä pöydälle; kehoitan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanojasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Malmivaara ed. E. Koiviston kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, eduskunta hyväksynee ed. Malmivaaran ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

Toinen varapuhemies: Edustajille jaetut hallituksen esitys n:o 164 sekä kolme valtioneuvoston päätöstä voitaneen nyt esitellä valiokuntaan lähettämistä varten.

Hyväksytään.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

Ehdotuksen laiksi toisen korvauslain 7 §:n 2 momentissa tarkoitetuista eläkkeistä

sisältävä hallituksen esitys n:o 164; ja

perustuslakivaliokuntaan:

Valtioneuvoston päätös 5 päivältä helmikuuta 1948 voiteluaineiden ilmoittamisvelvollisuudesta;

Valtioneuvoston päätös samalta päivältä eräistä tarvikkeista myönnettävistä hinnan alennuksista; sekä

Valtioneuvoston päätös 5 päivältä maaliskuuta 1948 eräiden puutavaravarojen luovuttamisesta valtiolle.

Pöydällepanot.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti eduskunnan seuraavaan täysistuntoon:

21) Sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu valtioneuvoston päätös maataloustuotteiden luovutusvelvollisuuden ylittämistä suoritettavista palkkioista,

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 107;

22) Koulutusmahdollisuuksien järjestämistä raajarikkosille lapsille oppivelvollisuuden suorittamista varten

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 40; sekä

23) Ehdotuksen laiksi Kuusamon ja Sallan kuntien maanhankintalain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 51.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi perjantaina kello 10.

Täysistunto lopetetaan keskiviikkona 17 päivänä maaliskuuta 1948 kello 0,09.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

E. H. I. Tammio.